

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ
ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ХДАК

КУЛЬТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО XXI СТОЛІТТЯ

**Матеріали міжнародної наукової
конференції молодих учених**

16–17 квітня 2026 р.

У 2 частинах

Частина 2

Харків, ХДАК, 2026

УДК [008+316.77] (063)
К90

Друкується за рішенням ученої ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 8 від 27.03.2026 р.)

Відповідальний за випуск:
О. С. Василенко

Редакційна колегія:

Соляник А., д-р пед. наук, проф., проректор з наукової роботи ХДАК, голова оргкомітету;
Василенко О., аспірант, голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ХДАК (НТСА ХДАК);
Мачулін Л., канд. філос. наук, ст. викл., зав. редакційно-видавничого відділу ХДАК;
Авершина А., аспірант ХДАК;
Александрова М., канд. філософ. наук, доц. ХДАК;
Астахова В., студ. ХДАК;
Афенченко Г., канд. соц. наук, доц. ХДАК;
Бірьова О., канд. іст. наук, доц. ХДАК;
Борисова А., канд. психол. наук, доц., нач. відділу міжн. зв'язків ХДАК;
Булах Т., д-р наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК;
Воскобойнікова Ю., д-р мистецтвозн., доц., зав. каф. хорового диригування та академічного співу ХДАК;
Гіголаєва-Юрченко В., канд. мистецтвозн., доц. ХДАК;
Дерев'яно І., ст. викл. ХДАК;
Коновалова І., д-р мистецтвозн., проф., зав. каф. теорії та історії музики ХДАК;
Коржик Н., канд. наук із соц. комунікацій, доц., декан факультету культурології та соціальних комунікацій ХДАК;
Курдюпова О., ст. викл. ХДАК;
Лисенкова В., д-р філос. наук, доц., зав. каф. мистецтвознавства ХДАК;
Мостова І., канд. мистецтвозн., доц., декан факультету хореографічного мистецтва ХДАК;
Попова-Коряк К., канд. юрид. наук, ст. викл. ХДАК;
Рибалко С., д-р мистецтвозн., проф. ХДАК;
Фесенко І., канд. філол. наук, доц. ХДАК;
Шелестова А., канд. наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК.

К 90 Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.
конф. молодих учених, 16–17 квітня 2026 р. У 2 ч. Ч. 2 / За ред. А. Соляник та ін.
Харків : ХДАК, 2026. 340 с.

УДК [008+316.77] (063)

О. Довгань, В. Водяна

РОЛЬ СЦЕНІЧНОЇ ДІЇ ТА МІЗАНСЦЕНИ В ХОРЕОГРАФІЧНІЙ ПОСТАНОВЦІ

O. Doygan, V. Vodiana

THE ROLE OF STAGE ACTION AND MISE-EN-SCÈNE IN A CHOREOGRAPHIC PERFORMANCE

Актуальність осмислення ролі сценічної дії та мизансцени в хореографічній постановці зумовлена трансформаціями сучасного сценічного мистецтва, у якому танець дедалі частіше постає як синтетична форма художнього висловлювання. В умовах посилення режисерського мислення в хореографії зростає значення не лише технічної довершеності руху, а й логіки сценічної поведінки виконавця, просторової організації дії та драматургічної цілісності постановки. Сценічна дія забезпечує внутрішню мотивацію руху, формує розвиток образу й конфлікту, тоді як мизансцена структурує сценічний простір, надаючи композиції змістової виразності. Саме їх взаємодія визначає художню переконливість твору, впливає на глибину сприйняття глядачем і сприяє створенню цілісного сценічного образу. У професійній підготовці хореографів усвідомлення цих аспектів стає необхідною умовою формування компетентного митця, здатного мислити категоріями простору, дії та драматургії.

Теоретичні засади поняття сценічної дії в хореографії ґрунтуються на розумінні її як внутрішньо вмотивованого процесу, що визначає логіку розвитку образу та драматургічну структуру постановки. Оскільки танець не має словесного вираження, дія реалізується через пластику, динаміку, темпоритм і просторову взаємодію виконавців, постаючи не механічною сукупністю рухів, а змістовно наповненою формою з психологічним підґрунтям.

У теоретичному аспекті сценічна дія пов'язана з категоріями мотивації, конфлікту та цілеспрямованості. Внутрішній імпульс персонажа трансформується в пластичну форму, що забезпечує переконливість й органічність сценічного існування. Водночас вона виконує композиційну функцію, окреслюючи розвиток постановки від експозиції до кульмінації через зміну характеру руху й взаємодії виконавців.

Синтетична природа сценічної дії проявляється у взаємодії з музикою, світлом, сценографією та постановочним задумом. У сучасному осмисленні вона постає не лише елементом техніки, а й способом художнього мислення, що забезпечує єдність форми і змісту та визначає професійну зрілість танцівника.

Мизансцена як просторово-композиційна організація хореографічного твору є одним із ключових чинників формування його художньої цілісності. У хореографії мизансцена визначає розташування виконавців у сценічному просторі, характер їхніх переміщень, співвідношення планів, рівнів і напрямків руху. Вона не зводиться лише до зовнішньої композиційної схеми, а є носієм змісту, оскільки просторове рішення завжди пов'язане з драматургією, емоційною атмосферою та ідейним задумом постановки.

Простір сцени в хореографічному творі функціонує як активний компонент художньої мови. Через зміну дистанції між виконавцями, використання симетрії або асиметрії, горизонтальних і вертикальних побудов створюється певна емоційна напруга або гармонійна рівновага. Центр сцени, авансцена, глибина, діагоналі чи колові побудови набувають семантичного значення, підсилюючи смислові акценти

твору. Мізансцена може підкреслювати домінантність окремого персонажа, демонструвати конфлікт, ізоляцію чи єдність групи, відображати розвиток подій у часі.

Важливим аспектом мізансценічної організації є динаміка простору. Зміна конфігурацій, темпоритмічних характеристик переміщень, контраст статичних і рухових епізодів формує візуальну драматургію постановки. Статична мізансцена може створювати відчуття напруженого очікування або внутрішньої зосередженості, тоді як активні переміщення посилюють експресію та емоційну інтенсивність. У цьому контексті мізансцена є засобом візуалізації сценічної дії, забезпечуючи її просторове втілення.

Мізансцена в хореографії також тісно пов'язана з музичною структурою твору. Ритмічні зміни, кульмінаційні моменти, контрасти динаміки знаходять відображення в трансформації просторових побудов. Балетмейстер, базуючись на музичній драматургії, вибудовує мізансценічну логіку, що підсилює емоційний вплив композиції. Взаємодія світла, сценографії та костюма додатково конкретизує просторовий образ, створюючи багатовимірну художню структуру.

Таким чином, мізансцена в хореографічному творі є не лише технічним інструментом організації виконавців на сцені, а й важливим елементом образної системи постановки. Вона забезпечує єдність композиції, сприяє розкриттю характерів і конфліктів, формує візуальну логіку розвитку дії та посилює емоційно-смысловий потенціал хореографічного мистецтва.

Організація сценічної дії в хореографічній постановці визначається концептуальним баченням балетмейстера, який є ініціатором і координатором художнього процесу. Саме він формує драматургічну логіку твору, окреслює розвиток образів, конфліктів і взаємодій між персонажами. Його творча стратегія поєднує пластичну композицію, музичну інтерпретацію та просторове мислення, забезпечуючи цілісність постановочного рішення. У такому контексті сценічна дія постає як результат свідомо вибудованої системи художніх засобів.

Побудова сценічного процесу передбачає визначення внутрішньої мотивації кожного руху й кожної просторової конфігурації. Автор постановки вибудовує логіку поведінки виконавців відповідно до характеру музики, стилістики твору та його ідейного спрямування. Важливою є послідовність розвитку подій, причинно-наслідковий зв'язок між епізодами, що створює відчуття драматургічної завершеності. Такий підхід дозволяє уникнути формального нагромадження рухів і спрямовує танцівників на осмислене сценічне існування.

Важливим компонентом є інтерпретація музичного матеріалу. Аналіз структури, тематичних контрастів і кульмінацій дозволяє трансформувати музичну драматургію в пластичну форму. У результаті виникає синтетична модель сценічної дії, де зоровий і слуховий компоненти функціонують у тісній взаємодії.

Творча діяльність балетмейстера як постановника визначає логіку, зміст та емоційну наповненість сценічної дії. Саме системність художнього мислення й цілісність концепції забезпечують переконливість хореографічного твору та розкриття потенціалу виконавців.

Сценічна дія і мізансцена постають системоутворювальними чинниками хореографічної постановки, що забезпечують єдність драматургії, просторової організації та пластичної виразності твору. Їх усвідомлене поєднання визначає художню цілісність і переконливість сценічного образу, формуючи професійне мислення сучасного хореографа й виконавця.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ:

ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

І. Ткаченко МІЖ СПОРТОМ І МИСТЕЦТВОМ: ВИРАЖАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ЕСТЕТИЧНОЇ ГІМНАСТИКИ В СУЧАСНОМУ ХОРЕОГРАФІЧНОМУ ТВОРІ I. Tkachenko BETWEEN SPORT AND ART: THE EXPRESSIVE POSSIBILITIES OF AESTHETIC GYMNASTICS IN CONTEMPORARY CHOREOGRAPHIC WORKS.....	3
Є. Боковикова СПЕЦИФІКА ПОСТАНОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХОРЕОГРАФА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО МИСТЕЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА Y. Bokovykova SPECIFICITY OF THE CHOREOGRAPHER'S PERFORMING ACTIVITY IN AN INCLUSIVE ARTISTIC ENVIRONMENT.....	4
М. Богатирьова, Л. Маркевич КРИТЕРІЙ ТА ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНOSTI ХУДОЖНОЇ ЦІЛІСНОСТІ В ТАНЦІ M. Bohatyrova, L. Markevych CRITERIA AND INDICATORS OF THE LEVEL OF ARTISTIC INTEGRITY IN DANCE.....	6
К. Куртєва ЕСТЕТИКА ІНКЛЮЗІЇ В ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ ХХІ СТОЛІТТЯ K. Kurtieva THE AESTHETICS OF INCLUSION IN XXI CENTURY CHOREOGRAPHIC ART	9
А. Яремій, Л. Маркевич ХОРЕОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПРОСТІР ПСИХОЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ A. Yaremii, L. Markevych CHOREOGRAPHIC ACTIVITY AS A SPACE FOR PSYCHO-EMOTIONAL DEVELOPMENT OF PERSONALITY	11
О. Стоколоса, Л. Маркевич ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В ХОРЕОГРАФІЧНИХ КОЛЕКТИВАХ O. Stokolosa, L. Markevych GENDER ASPECTS OF COMMUNICATIVE CULTURE IN CHOREOGRAPHIC COLLECTIVES	13
Р. Вихлюк, Л. Маркевич ПРОЕКТНО-ФЕСТИВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ: ФОРМАТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ R. Vykliuk, L. Markevych PROJECT AND FESTIVAL ACTIVITY IN CHOREOGRAPHIC ART AS AN ENVIRONMENT FOR PROFESSIONAL DEVELOPMENT: TRANSFORMATION FORMATS	15
А. Шелепа, Б. Водяний АНАЛІЗ МУЗИЧНОГО ТВОРУ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПОСТАНОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХОРЕОГРАФА A. Shelepa, B. Vodiany ANALYSIS OF A MUSICAL WORK AS A PREREQUISITE FOR THE PROFESSIONAL STAGING ACTIVITY OF A CHOREOGRAPHER.....	18
О. Довгань, В. Водяна РОЛЬ СЦЕНІЧНОЇ ДІЇ ТА МІЗАНСЦЕНИ В ХОРЕОГРАФІЧНІЙ ПОСТАНОВЦІ O. Dovgan, V. Vodiana THE ROLE OF STAGE ACTION AND MISE-EN-SCÈNE IN A CHOREOGRAPHIC PERFORMANCE	20
В. Шкрядо, Б. Водяний НАВЧАННЯ ГРИ НА МУЗИЧНОМУ ІНСТРУМЕНТІ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ V. Shkriado, B. Vodiany TEACHING MUSICAL INSTRUMENT PERFORMANCE IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE CHOREOGRAPHY TEACHER: INTERDISCIPLINARY CONNECTIONS.....	22